

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra Danne-Virke I

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter", i Grundtvig, N. F. S.: *N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter*, Gyldendalske Boghandel, 1904-1909, s. 370.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-grundtvig03val-shoot-idm139670057500944/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter

Danne-Virke I

fra de Døde, skal Historien dyrkes, og hermed er egenlig Alt sagt, og meer sagt, end det synes, man kan vente, vil skee, thi baade Lysten og Kraften synes uddøde; men for at gjøre dette ret klart, om aldrig for Andet, vil det være passende lidt nøiere at udvikle, hvad det vil sige at dyrke Historien med Grundighed.

Dertil hører da først, at man søger til Kilderne og drager dem for Lyset; thi det nytter ei engang stort, om en enkelt Mand bruger utrykle eller sjeldne Kilder; selv naar der ingen grundet Tvivl kan være om hans Redelighed, kan der dog som oftest være en om hans nøie Opmærksomhed eller Forstand; ja, var han end den største Mand, see jo dog fire, end sige hundrede Øine mere end to. Naar man nu betænker, at egenlig al Skrift fra Fortiden, skjøndt i forskiellig Grad, er en historisk Kilde, og naar man veed, at det hidtil kun var de gamle Ebræers, Grækers og Latiners Efterladenskab, der fuldstændig droges for Lyset, medens der rundt i Europa ligge Dynger af de nyere, og tildeels af de gamle Folkefærds — saasom Persers, Arabers og Hinduers — Skrift, ja, deriblandt mangen Bog af historisk Indhold i strengeste Forstand, og naar man endelig veed, at det meste fra Middelalderen, som ei længe efter Bogtrykker-Konstens Opkomst tryktes engang, er omtrent saa sjældent som Haandskrifter, neppe at overkomme i sit Fædreland og næsten slet ikke udenlands; naar man veed og betænker Sligt, da indseer man, hvor uhyre meget der er at gjøre, blot for at et ret grundigt Studium af Historiens største Deel kan vordre mueligt; da begriber man hardtad ikke Muligheden af det attende Aarhundredes Frimodighed, som turde gjøre Paastand paa Oplysning og Grundighed i Historien, medens Kilder i Hundredevis, overseete, ubeseete, eller i det Høieste skiødesløs bekigede, hensmuldrede i Støv og Aske, eller gnavedes af Orme. Man begriber neppe den Kuisvietro, med hvilken man overalt, under Kamp mod Tro, antog som et Evangelium, hvad en eller anden enkelt Lærd, eller tit en halvstuderet Røver, fortalte om Haandskrifters Værd, hvis Titel vel tit var Alt, hvad han havde læst, i hvis Sprog han end tiere var kun en Stymper, og hvis Indhold han mængengang, ved det fattige Begreb, han lagde for Dagen, viiste sig aldeles ndygtig til at bedømme. Mener nogen, at dette er Usandhed eller Overdrivelse, da tage han fat paa den første den bedste Fortegnelse over Bibliothekers og Museers Haandskrifter, og finder han en eneste, der giver ham nogenlunde vis og fuldstændig Oplysning om deres Indhold,

Danne-Virke I

da times ham en sjelden Lykke, og er den ikke mageløs, da maa han kalde mig Mads. Af hvor mange Sider en Haandskrift bestaer, med hvad Slags Bogstaver den er skrevet, hvor gammel og vigtig den, efter Anmelderens Indfald eller Skøn, kan være, om den er deelt i Kapitler eller Paragrapher og Sligt, det finder man hyppig anmærket; men hvorledes Bogen svarer til sin Titel, hvad eiendommeligt den har i Tankegang og Udtryk, kort sagt, Alt, hvad den Historiker, der seer mere paa Kierne end Skal, paa Aand end paa Klædebon, ønsker at vide, det søges næsten stedse forgjæves, det findes næsten aldrig uden stundum hos en Historiker, der virkelig har brugt et enkelt Haandskrift og vi, at hans Læsere skal kiende det.

Hvad der altsaa først burde gøres, var unægtelig et kjernefuldt Udtog af alle Haandskrifter med tilstrækkelige Prøver, hvoraf man kunde saa omtrent bedømme, ikke Skriften, men Skriftet, og see, i hvilken Orden det fortjente at komme for Lyset. I Almindelighed vilde Krøniker, Digte og Ordbøger, ældre end Reformationen, have nærmest Adkomst til Pressen, da de give det mest saamentrængte Billede af hele Folkelivet, og de vigtigste theologiske Skrifter og Love dog for det meste ere trykte; men jævnsides hermed maatte sørges for ny Udgaver af alle sjældne Bøger, hvis Sjældenhed ei er deres eneste Værd, og først naar dette var skeet, naar den Boglærde vidste, hvad Kilder han havde, og kunde benytte dem, da først kunde man begynde at tale om et grundigt Studium af de nyere europæiske Folkefærdes ældre Historie, som hidtil har for det meste hvilet i et ugiennemtrængeligt Mørke, uagtet det er den, som skal forklare os Middelalderen og derved give den ny Historie sin eneste sande og faste Grundvold.

Men, hører jeg alt længe spørge, hvorfra skal man tage de uhyre Summer til saamange Haandskrifters Trykning og saamange gamle Bøgers ny Udgave, og det paa en Tid, da Penge har saa mangesteds Ærende, at man hardtad ingensteds træffer dem, da Ingen gjør Noget for Guds Skyld, men Alt for Penge? Vist nok er denne Indvending betydelig; men som man let seer, rammer den Tiden og ikke Tingen; thi fordi der ikke er mindste Udsigt til at faae endog kun denne Betingelse for et grundigt historisk Studium opfyldt, er og bliver det ikke mindre vist, at det er en udtrykkelig Betingelse, og at et grundigt historisk Studium er aldeles nødvendigt til Menneskets sande Udvikling, til grundig Indsigt i de menneskelige Vilkaar, i Videnskabelighedens Gang og Sammenhæng. Langt fra derfor at vilie svække